

คู่มือ การดำเนินการป้องกันภัยพิบัติน้ำ

กลุ่มนิติการ
กรมทรัพยากรน้ำ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำนำ

กรมทรัพยากรน้ำเป็นหน่วยงานภาครัฐ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ การจัดสรรน้ำ การใช้น้ำ การป้องกันและบรรเทาความเสียหายอันเกิดจากทรัพยากรน้ำ โดยลักษณะ ภารกิจเป็นการ ดำเนินโครงการก่อสร้างเพื่อการพัฒนา การปรับปรุง การบำรุงรักษาแหล่งน้ำ และระบบกระจายน้ำ การดำเนินการบริหารจัดการแหล่งน้ำที่มีอยู่เดิม และปรับปรุงอาคารสิ่งก่อสร้าง ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีแหล่งน้ำเพียงพอต่อความต้องการตามภารกิจ อันได้แก่ การขุดลอก ก่อสร้าง อาคารสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น อันจะเป็นประโยชน์แก่การบริการสาธารณะ โภค และประโยชน์สาธารณะ จึงมีการว่าจ้างเอกชนเข้าดำเนินโครงการ แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า บางโครงการผู้รับจ้างมีการกระทำผิด สัญญาจ้าง โดยไม่เริ่มทำการในเวลาอันควร ทำงานล่าช้า ผ่าฝืนข้อกำหนดแห่งสัญญา หรือเป็นการก่อสร้าง ผิดแบบรูปรายการตามที่กำหนดในสัญญา อันส่งผลให้เกิดความเสียหาย จนเป็นเหตุให้มีการบอกเลิกสัญญาจ้าง และต้องดำเนินการเรียกร้องให้ ผู้รับจ้างรับผิดชอบตามสัญญาจ้าง เพื่อเรียกให้ชำระค่าปรับ หรือค่าเสียหาย และเมื่อได้มีการทวงถามให้ผู้รับจ้างชำระค่าปรับ หรือค่าเสียหายแล้ว หากผู้รับจ้างยังคงเพิกเฉย จึงเป็นเหตุ ให้ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล กรมทรัพยากรน้ำ จึงต้องดำเนินการฟ้องคดีเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาและคำบังคับ ตลอดจนออกหมายบังคับคดีในชั้นบังคับคดี เพื่อยุติทรัพย์สินของลูกหนี้ชำระหนี้ตามคำพิพากษา และบางกรณีหากผู้รับจ้างเห็นว่า กรมทรัพยากรน้ำเป็นฝ่ายผิดสัญญา หรือผู้รับจ้างเห็นว่าตนเองไม่ต้องรับ ผิดชำระค่าปรับ ค่าเสียหาย หรือมีสิทธิจะได้รับเงินค่าจ้าง ค่าเสียหาย ตามสัญญา และไม่สามารถตกลงกันได้ ก่อให้เกิดข้อพิพาทตามสัญญาจ้าง และใช้สิทธิฟ้องคดี กรมทรัพยากรน้ำจึงอยู่ในฐานะผู้ถูกฟ้องคดี และในปัจจุบันคดีพิพาททางปกครองมีความซับซ้อนทั้งในปัญหา ข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย รวมทั้ง มีจำนวนทุนทรัพย์พิพาทเพิ่มสูงขึ้น การดำเนินคดีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กรมทรัพยากรน้ำ จะต้องมอบหมายให้พนักงานอัยการซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย เพื่อดำเนินการว่าต่าง หรือแก้ต่างคดีให้กับกรมทรัพยากรน้ำ

อนึ่ง การจัดเตรียมข้อมูล สรุปข้อเท็จจริง เพื่อส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการว่าต่างหรือแก้ต่าง คดีปกครองจึงเป็นหัวใจสำคัญต่อการดำเนินคดี ซึ่งจะต้องมีการทำความเข้าใจ ร่วมกันในเรื่องที่หน่วยงานรัฐ (กรมทรัพยากรน้ำ) เพื่อจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของหน่วยงานตัวความ กล่าวคือ คดีของกรมทรัพยากรน้ำจะได้รับการพิจารณาพิพากษาที่ตรงตามข้อเท็จจริง และเป็นธรรมที่มากที่สุดต่อไป

กลุ่มนิติการ
ผู้จัดทำ

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
การฟ้องคดีปกครอง	1
การเตรียมการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีปกครอง	2
การประสานงานและการดำเนินการของตัวความก่อนและหลังการยื่นคำคู่ความ	9
• การประสานงานและการดำเนินการของตัวความก่อนการยื่นคำคู่ความ	9
• การประสานงานและการดำเนินการของตัวความหลังการยื่นคำคู่ความ	13
• การขอให้คัดค้านการทูลลาการบังคับ	19
• การขอบังคับหรือเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ	23
• การขอให้ศาลเรียกเข้ามาเป็นคู่ความฝ่ายที่สาม	25
การดำเนินการของตัวความในการอุทธรณ์คดีปกครอง	27
• การอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น	28
• การประสานงานเกี่ยวกับคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด	35
การดำเนินการของตัวความในชั้นบังคับคดี คดีปกครอง	39
• ลักษณะคำบังคับคดีปกครอง	40
• การบังคับคดีปกครอง	42
• การดำเนินการของพนักงานอัยการและตัวความเกี่ยวกับการบังคับคดี	49

การฟ้องคดีปกครอง

หน่วยงาน/ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง
ที่เกิดข้อพิพาท

ส่งเรื่องมายัง กก.

กรณีผิดสัญญาทางปกครองภายหลัง
การบอกเลิกสัญญา และดำเนินการครบถ้วน
ต้องดำเนินการส่งเรื่องภายใน 30 วัน

**กก. ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน รวบรวมข้อเท็จจริง
พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการภายใน 30 วัน**

กรณีพบว่าเอกสารไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน
อาจใช้เวลาดำเนินการมากกว่า 30 วัน

**กำหนดประเด็น ศึกษาข้อกฎหมายและระเบียบ
ที่เกี่ยวข้อง พร้อมจัดทำสรุปข้อเท็จจริง**

ดำเนินการภายใน 15 วัน
รวมระยะเวลาการคัดถ่ายเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม

**จัดทำบันทึก ใบมอบอำนาจ หนังสือถึงสำนักงานอัยการ
และสรุปข้อเท็จจริง เสนออธิบดีฯ เพื่อส่งเรื่องให้ฟ้องคดี
ระยะเวลาในการดำเนินงาน 5 วัน**

**ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ
ดำเนินการภายใน 3 วัน**

ระยะเวลาดังกล่าวอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้
หากกรณีมีเหตุจำเป็น

**พนักงานอัยการยื่นฟ้อง
ต่อศาลปกครอง**

การเตรียมการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีปกครอง

การเตรียมการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ สำนักงานคดีปกครอง สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีปกครองแทนนั้นถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินคดี เนื่องจากการทำความเข้าใจร่วมกันในสิ่งที่ตัวความต้องเตรียมการให้สอดคล้องตามความประสงค์ของพนักงาน เพื่อพนักงานอัยการจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์สุดท้ายของหน่วยงานตัวความ ได้อย่างรวดเร็ว และทันเวลา และยังทำให้คดีของหน่วยงานตัวความจะได้รับการพิจารณาพิพากษาตรงตามข้อเท็จจริงมากที่สุด และเป็นธรรมที่สุดการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาดำเนินคดีปกครองแทน หน่วยงานตัวความควรมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ผู้ประสานคดีนำส่งเรื่องหรือสำนวนคดีปกครองด้วยตนเอง ซึ่งการส่งเรื่อง ทางไปรษณีย์มักจะมีปัญหาการขาดซึ่งเอกสารสำคัญในการดำเนินคดี จนอาจเป็นเหตุให้การดำเนินคดีล่าช้าในระหว่างการนำส่ง เนื่องจากไม่ได้มีบัญญัติของกฎหมายเช่นเดียวกับมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบข้อ ๑๓ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่จะถือเอาวันที่ส่งเอกสารแก่เจ้าพนักงานไปรษณีย์เป็นวันยื่นเอกสารต่อศาล อันมีผลทำให้ล่วงพ้นกำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย และในการนำส่งเรื่องด้วยตนเองก็เพื่อ จะได้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากไม่ถูกต้องครบถ้วนพนักงานอัยการ จะได้แนะนำให้ดำเนินการซึ่งหากมีข้อเท็จจริงหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งจำเป็นต้องส่งให้พนักงาน อัยการเพิ่มเติม จะได้รับไปดำเนินการได้ทันที และในกรณีที่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีต่อไป และเพื่อความครบถ้วน ถูกต้องของพยานหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้รับไปดำเนินการต่อไปได้ด้วยความรวดเร็ว เป็นการสะดวก และมีประสิทธิภาพในการประสานคดี

โดยผู้มีอำนาจในการขอให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทนได้แก่

- กรณีที่ตัวความเป็นส่วนราชการ ผู้ที่จะติดต่อขอให้สำนักงานคดีปกครอง ดำเนินคดีต้องเป็นส่วนราชการที่เป็นนิติบุคคล ผู้ที่ลงนามในหนังสือติดต่อต้องเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่เป็น นิติบุคคล เช่น ระดับกรม ได้แก่ อธิบดี เป็นต้น
- กรณีตัวความเป็นราชการส่วนภูมิภาค ผู้ที่จะติดต่อขอให้สำนักงานคดีปกครอง ดำเนินคดีและผู้ที่จะลงนามในหนังสือติดต่อต้องเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด

- กรณีที่เป็นรัฐวิสาหกิจที่อยู่ในอำนาจรับผิดชอบคดีของสำนักงานอัยการสูงสุด หรือ องค์การมหาชน ผู้ที่จะติดต่อขอให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินคดี และผู้ที่ลงนามในหนังสือติดต่อ ต้องเป็นผู้แทนของหน่วยงานดังกล่าว
- กรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐถูกฟ้อง เจ้าพนักงานของรัฐต้องเสนอเรื่องตามลำดับชั้น จนถึงส่วนราชการที่บังคับบัญชาของผู้ถูกฟ้องคดี ผู้ที่มีอำนาจลงนามในหนังสือต้องเป็นหัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ เช่น ผู้อำนวยการสำนักงานการคลังกรุงเทพมหานครถูกฟ้องคดี ผู้ที่มีอำนาจลงนามในหนังสือต้องเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

การเตรียมการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีปกครอง สามารถแบ่งประเภทของสำนวน ออกเป็น ๕ กรณี ดังนี้

๑. ในกรณีขอให้ฟ้องคดีหรือสำนวนว่าต่าง การเตรียมการของตัวความ มีดังนี้

๑.๑ ให้หน่วยงานตัวความจัดทำสรุปข้อเท็จจริง/แสดงความเป็นมาของคดี

เริ่มต้นจากฐานะทางกฎหมายของหน่วยงานตัวความ ฐานะทางกฎหมายของผู้ถูกฟ้องคดี ความสัมพันธ์ระหว่าง หน่วยงานตัวความกับผู้ถูกฟ้องคดี ข้อโต้แย้งสิทธิที่เกิดขึ้น หน่วยงานตัวความได้ดำเนินการทวงถาม ให้เป็นไปตามสิทธิ์ที่กฎหมายกำหนด และ/หรือสัญญา กำหนดแล้วหรือไม่ ประการใด หรือได้แจ้งสงวนสิทธิการเรียกเงินค่าปรับและบอกเลิกสัญญา แล้วหรือไม่ ประการใด ผู้ถูกฟ้องคดีละเลยไม่ชำระหนี้หรือไม่อย่างไร ความประสงค์ของหน่วยงานตัวความที่จะเรียกร้องจากผู้ถูกฟ้องคดี พร้อมสำเนาเอกสาร ที่เกี่ยวข้องให้สัมพันธ์กับข้อเท็จจริงดังกล่าวตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง โดยหน่วยงานตัวความต้องรับรองความถูกต้องของสำเนาเอกสารทุกแผ่นทุกหน้า เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จให้ผู้ประสานงานคดีส่งเรื่องด้วยตนเอง เพื่อจะได้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากไม่ถูกต้องครบถ้วนพนักงานอัยการจะได้แนะนำให้ดำเนินการต่อไป

ทั้งนี้ ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงข้างต้นต้องจัดให้มีการลงนามท้ายบันทึกสรุปข้อเท็จจริงโดยหัวหน้าหน่วยงานที่ส่งเรื่องหรือผู้แทนของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๑.๒ หน่วยงานตัวความต้องชี้แจงข้อเท็จจริงในประเด็นที่เกี่ยวกับวันครบกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีของข้อพิพาทว่า ครบกำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ในวันใดพร้อมเหตุผลว่าคดีดังกล่าวครบระยะเวลาการฟ้องคดีในวันดังกล่าวเพราะเหตุใดลงในหนังสือ นำส่งเรื่องเพื่อดำเนินคดี

ทั้งนี้ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๘๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ และมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีปกครอง การส่งเรื่องไปยังสำนักงานคดีปกครองเพื่อดำเนินคดีนั้น ให้หน่วยงานตัวความเร่งรัดรวบรวม ข้อเท็จจริงพร้อมพยานหลักฐานให้ครบถ้วน และส่งไปยังสำนักงานคดีปกครอง ก่อนครบกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีไม่น้อยกว่า ๓ เดือน

๑.๓ เอกสารที่เกี่ยวข้องหากต้องปิดอากรแสตมป์ให้ปิดอากรแสตมป์ให้ครบถ้วนตาม กฎหมาย และขีดฆ่าอากรแสตมป์ให้ครบถ้วนก่อนตัดถ่ายสำเนาเพื่อประกอบการพิจารณา

๑.๔ เอกสารแสดงฐานะของผู้ถูกฟ้องคดี

- ในกรณีบุคคลธรรมดาหน่วยงานตัวความต้องดำเนินการคัดถ่ายแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรเพื่อประกอบการพิจารณา
- ในกรณีนิติบุคคล หน่วยงานตัวความต้องส่งหนังสือรับรองการจดทะเบียนของนิติบุคคลฉบับปัจจุบันที่คัดถ่ายมาไม่เกิน ๑ เดือนในขณะที่ยื่นเรื่องเพื่อพิจารณาถึงฐานะของนิติบุคคล ว่าถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแล้วหรือไม่ประการใด
- ในกรณีที่นิติบุคคลที่จะถูกดำเนินคดีถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแล้ว หน่วยงานตัวความต้องไปดำเนินการยกฐานะของนิติบุคคลที่ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนดังกล่าวกลับคืนสู่ทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทให้แล้วเสร็จก่อนที่จะส่งเรื่องไปเพื่อดำเนินคดี

๑.๕ ผลการตรวจสอบสถานภาพการล้มละลายของผู้ที่จะถูกดำเนินคดี

๑.๖ ใบมอบอำนาจให้ดำเนินคดี คำสั่งมอบอำนาจหรือคำสั่งแต่งตั้งการดำรงตำแหน่งของผู้มอบอำนาจ หลักฐานบัตรประจำตัวของผู้แทนหรือผู้มอบอำนาจอย่างน้อยจำนวน ๒ ชุด

ในกรณีที่หน่วยงานตัวความไม่ได้รับการยกเว้นในเรื่องอากรแสตมป์ หน่วยงานตัวความต้องจัดเตรียมอากรแสตมป์ให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด

๑.๗ ในกรณีที่พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเห็นว่าพยานหลักฐานที่รวบรวมมาข้างต้นเพียงพอแก่การดำเนินคดีแล้ว จะมีหนังสือแจ้งให้ตัวความคำนวณดอกเบี้ยให้ถูกต้องสอดคล้องตามสัญญา และ/หรือเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดจนถึงกำหนดวันที่จะฟ้องคดี

๑.๘ เมื่อพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเห็นว่าคดีดังกล่าวมีหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการฟ้องร้อง และได้กำหนดวันที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีแล้วพนักงานอัยการเจ้าของสำนวน จะประมาณการค่าธรรมเนียมศาลที่ต้องชำระและมีหนังสือแจ้งให้ตัวความเตรียมเงินค่าธรรมเนียมไปชำระยังศาลปกครอง โดยหน่วยงานตัวความอาจชำระเป็นเงินสด หรือใช้ธนาคารสั่งจ่ายในนาม "เงินค่าธรรมเนียมและเงินค่าปรับของสำนักงานศาลปกครอง..." หากเป็นศาลปกครองกลางสั่งจ่ายในนาม "เงินค่าธรรมเนียมและเงินค่าปรับของสำนักงานศาลปกครองกลาง" เป็นต้น

ทั้งนี้เอกสารและหลักฐานที่ได้จัดส่งให้พนักงานอัยการ หน่วยงานตัวความควรจัดทำสำเนาเอกสารเก็บไว้ที่ตัวความจำนวน ๑ ชุด เพื่อประโยชน์ในการทำความเห็นในชั้นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดต่อไป

อนึ่งสำหรับในกรณีหน่วยงานราชการส่งเรื่องเพื่อให้ดำเนินคดีกับหน่วยงานราชการด้วยกันเอง ให้ปฏิบัติตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๘๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ และมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการยุติข้อพิพาทระหว่างส่วนราชการ หน่วยงาน ของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ

๒. ในกรณีขอให้ยื่นคำให้การ หรือฟ้องแย้ง การเตรียมการของตัวความมีดังนี้

๒.๑ ในกรณียื่นคำให้การ หรือสำนวนแก้ต่าง

- ให้ตรวจสอบหมายแจ้งคำสั่งศาลที่เรียกให้จัดทำคำให้การแก้ต่างคดีดังกล่าว ในกรณีที่หน่วยงานตัวความได้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่น จะครบกำหนดยื่นคำให้การเมื่อใด คำให้การให้หน่วยงานตัวความติดตามผลคำสั่งของศาล และแจ้งผลคำสั่งของศาลให้ปรากฏ ข้อเท็จจริงดังกล่าวในหนังสือนำเสนอเรื่องไปยังสำนักงานคดีปกครอง
- ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำคำให้การ โดยมีประเด็นหลักข้างประเด็นตามคำฟ้องพร้อมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานตัวความ ต้องรับรองความถูกต้องของสำเนาเอกสารทุกแผ่นทุกหน้า
 - ❖ หนึ่งในกรณีที่หน่วยงานตัวความพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีที่ตนถูกฟ้องนั้น ไม่อยู่ในของอำนาจพิจารณาพิพากษาศาลปกครอง และประสงค์จะโต้แย้งอำนาจการพิจารณาว่าคดีไม่อยู่ใน อำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ให้แจ้งความประสงค์พร้อมเหตุผลให้ปรากฏในหนังสือนำเสนอเรื่องเพื่อดำเนินคดี
 - ❖ ทั้งนี้ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงข้างต้นต้องจัดให้มีการลงนามท้ายบันทึกสรุปข้อเท็จจริง โดยผู้แทนของหน่วยงานหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบ

➤ จัดให้มีใบมอบอำนาจให้ดำเนินคดี คำสั่งมอบอำนาจหรือคำสั่งแต่งตั้ง การดำรงตำแหน่งของผู้มอบอำนาจ หลักฐานบัตรประจำตัวของผู้แทนหรือผู้มอบอำนาจ อย่างน้อยจำนวน ๒ ชุด โดยให้ผู้ประสานงานคดีนำไปส่ง

ในกรณีที่หน่วยงานตัวความไม่ได้รับการยกเว้นในเรื่องอากรแสตมป์ หน่วยงาน ตัวความต้องจัดเตรียมอากรแสตมป์ให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด

อนึ่งการส่งสำนวนขอให้แก้ต่างนั้น หน่วยงานตัวความต้องส่งสำนวนขอให้แก้ต่างระยะเวลายื่นคำให้การตามหมายแจ้งคำสั่งศาล ไปยังสำนักงานคดีปกครอง โดยมีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ วันทำการ ก่อนครบกำหนด

๒.๒ กรณีฟ้องแย้ง

หลักเกณฑ์สำคัญของฟ้องแย้งคือ ฟ้องแย้งต้องเกี่ยวกับฟ้องเดิม พอที่จะรวมการพิจารณาตัดสินชี้ขาดเข้าด้วยกันได้ อีกทั้งฟ้องแย้งต้องไม่เป็นฟ้องแย้งที่มีเงื่อนไข ดังนั้น เมื่อฟ้องแย้งเป็นคำฟ้องประเภทหนึ่ง ฟ้องแย้งดังกล่าวต้องดำเนินการฟ้องแย้งเข้ามาภายในระยะเวลาการฟ้องคดีตามความใน มาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และ ฟ้องเข้ามาในคำให้การ(แต่จะฟ้องแย้งเข้ามาในคำให้การเพิ่มเติมไม่ได้ หากมีความจำเป็นที่จะต้องฟ้องคดีก็ให้ฟ้องเข้ามาเป็นคดีใหม่)

ส่วนข้อเท็จจริงที่ใช้ในการจัดทำคำฟ้องแย้งนั้นเป็นไปเช่นเดียวกันกับข้อเท็จจริงที่ใช้ในการทำคำฟ้องตามข้อ ๑ ทั้งนี้ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงข้างต้นต้องจัดให้มีการลงนามทำยบันทึกรสรุปข้อเท็จจริงโดยผู้แทนของหน่วยงานหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ข้อควรระวัง เมื่อฟ้องแย้งเป็นการฟ้องคดีอย่างหนึ่ง ดังนั้น ต้องดำเนินการฟ้องคดีหรือยื่นฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

การแก้ต่างคดีปกครอง / ฟ้องแย้ง

หมายเหตุ : อาจขอขยายระยะเวลาได้ตามความเหมาะสม

การประสานงานและการดำเนินการของตัวความก่อน และหลังการยื่นคำคู่ความ

การดำเนินคดีปกครองที่จะสามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน หน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างแท้จริง ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการผู้รับมอบอำนาจดำเนินคดีแทนหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเสนอข้อเท็จจริงข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานต่อศาลปกครองได้ครบถ้วน การที่พนักงานอัยการผู้รับมอบอำนาจจะสามารถดำเนินการเช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อได้ทราบถึงข้อเท็จจริงในคดีอย่างละเอียด และมีพยานหลักฐานประกอบข้อเท็จจริง นั้นทุกอย่างที่มี ซึ่งการที่พนักงานอัยการจะทราบข้อเท็จจริงและมีพยานหลักฐานดังกล่าวก็ต้องเกิดจากการสื่อสารที่ดีระหว่างพนักงานอัยการผู้รับมอบอำนาจกับตัวความผู้ทราบข้อเท็จจริงและครอบครอง พยานหลักฐานดังกล่าว ดังนั้น การประสานงาน การสื่อสาร และการดำเนินการติดต่อซึ่งกันและกัน จึงมีความสำคัญยิ่งจึงกำหนดแนวทางในการประสานงานคดีไว้ ดังนี้

๑. การประสานงานและการดำเนินการของตัวความก่อนการยื่นคำคู่ความ

๑.๑ ผู้ประสานงานคดีผู้รับผิดชอบอาจกำหนดให้เป็นคณะหรือรายบุคคลได้ แต่ต้องระบุให้ชัดเจน

ให้หน่วยงานที่ส่งเรื่องไปให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินคดีแทน แจ้งชื่อผู้ประสานงาน/ ผู้รวบรวมพยานหลักฐาน ผู้ที่ทราบข้อเท็จจริง โดยระบุตัวและตำแหน่งสถานที่ติดต่อและหมายเลขโทรศัพท์สำนักงาน รวมทั้งหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อใช้ในการติดต่อประสานงานเมื่อมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วน

๑.๒ ใบมอบอำนาจ

ใบมอบอำนาจต้องใช้แบบพิมพ์ของศาลปกครอง ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของศาลปกครอง ตัวอย่างใบมอบฉันทะ/ใบมอบอำนาจ ข้อความที่ระบุไว้ในใบมอบอำนาจควรกรอกข้อความที่ให้อำนาจดำเนินคดี หรือข้อความตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๖๒ ให้ครบถ้วน ดังนี้

- กรณีว่าต่างดำเนินการฟ้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาจนกว่าคดีจะถึงที่สุด อุทธรณ์ และแก้อุทธรณ์คดีต่อศาลปกครองสูงสุด ถอนฟ้อง รับเงินค่าธรรมเนียมดำเนินการ บังคับคดี ขอพิจารณาคดีใหม่และมอบอำนาจช่วงในการดำเนินคดีแทน
- กรณีแก้ต่างดำเนินกระบวนการพิจารณาจนกว่าคดีจะถึงที่สุด อุทธรณ์คดีและแก้อุทธรณ์ คดีต่อศาลปกครองสูงสุดและมอบอำนาจช่วงในการดำเนินคดีแทน
- กรณีเพิกถอน หรือบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ ดำเนินการยื่นคำร้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาจนกว่าคดีจะถึงที่สุด อุทธรณ์คดีต่อศาลปกครองสูงสุด ถอนคำร้อง รับเงินค่าธรรมเนียม ดำเนินการบังคับคดีขอพิจารณาคดีใหม่และมอบอำนาจช่วงในการดำเนินคดีแทน ให้กรอกรายละเอียดเกี่ยวกับคดีในใบมอบอำนาจก่อนที่จะให้ผู้มอบอำนาจลงลายมือชื่อ และต้องระบุว่าผู้มอบอำนาจมีชื่อ นามสกุล และตำแหน่งใดไว้ได้ลายมือชื่อ ให้ส่งใบมอบอำนาจพร้อมสำเนาบัตรประจำตัว และคำสั่งแต่งตั้งให้พนักงานอัยการพร้อมกับการส่งมอบสำนวนให้สำนักงานคดีปกครอง

กรณีมอบอำนาจโดยระบุตำแหน่ง ให้ส่งสำเนาคำสั่งการดำรงตำแหน่งของผู้มอบอำนาจ และหลักฐานบัตรประจำตัวของผู้มอบอำนาจ ถ้าผู้มอบอำนาจเป็นคณะบุคคลถูกฟ้อง กรรมการทุกคนที่ถูกฟ้องจะต้องลงชื่อทุกคนในใบมอบอำนาจในแต่ละใบหรือใบเดียวกัน แต่กรรมการแต่ละคนอาจมอบอำนาจให้ประธานกรรมการหรือกรรมการคนหนึ่งคนใดมีอำนาจดำเนินคดีแทนโดยให้จัดส่งคำสั่งหรือมติที่ประชุมของคณะบุคคลไปด้วย

สำหรับหน่วยงานที่ไม่ได้รับการยกเว้นการเสียอากรแสตมป์ในการมอบอำนาจตาม ประมวลรัษฎากร ให้จัดเตรียมอากรแสตมป์จำนวน ๓๐ บาท ต่อใบมอบอำนาจ ๑ ใบ และ ให้นำหน่วยงานตรวจสอบอำนาจของผู้มอบอำนาจภายหลังจากที่ได้ส่งเรื่องไปให้พนักงาน อัยการ ดำเนินคดีแล้วหากมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้รับมอบอำนาจก่อนพนักงานอัยการ ดำเนินการยื่น คำฟ้อง/คำให้การ ให้แจ้งพนักงานอัยการทราบพร้อมกับส่งใบมอบอำนาจ ฉบับใหม่ไปด้วย

๑.๓ หนังสือนำส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครอง ดำเนินคดีในกรณีที่มีข้อเท็จจริง เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่สำคัญไม่ครบถ้วน

พนักงานอัยการจะแจ้งให้ตัวความชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมในประเด็นที่ไม่ครบถ้วน และให้ตัวความส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานที่สำคัญให้ครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด พนักงานอัยการจะเตือนเป็นหนังสืออีกอย่างน้อย ๑ ครั้ง โดยระบุในหนังสือเตือนครั้งสุดท้าย ว่าหากตัวความไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงและไม่ส่งเอกสาร หรือพยานหลักฐานที่สำคัญให้ครบถ้วนตามเวลาที่กำหนดไว้ สำนักงานอัยการสูงสุด อาจส่งเรื่องคืน

๑.๔ กรณีนำพยานบุคคลไปพบพนักงานอัยการ

ให้ตัวความนำพยานบุคคลไปพบพนักงานอัยการเพื่อซักถามเพิ่มเติม โดยพนักงานอัยการ จะมีหนังสือถึงตัวความเพื่อให้พยานบุคคลไปพบพนักงานอัยการในวันและเวลาที่กำหนด

๑.๕ เงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

การส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีปกครองในกรณีว่าต่าง แก่ต่าง หน่วยงานผู้ส่งต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

เงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ได้แก่ เงินค่าธรรมเนียมศาลในศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุด

การส่งเงินค่าธรรมเนียมไม่ต้องส่งพร้อมเรื่องให้ดำเนินคดี ให้ส่งเมื่อพนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งให้นำเงินค่าธรรมเนียมไปวางศาล

การไม่ส่งเงินค่าธรรมเนียมภายในเวลาที่พนักงานอัยการกำหนดอาจทำให้คดีได้รับความเสียหายได้ การชำระเงินค่าธรรมเนียมศาลสามารถชำระได้เป็นเงินสดหรือเช็คเชียร์เช็คโดยส่งจ่ายในนาม “เงินค่าธรรมเนียมและเงินค่าปรับของสำนักงานศาลปกครองกลาง” (กรณีเป็นศาลปกครองภูมิภาคให้ระบุชื่อศาลปกครองภูมิภาคนั้น)

๑.๖ การไต่สวนคำร้องขอทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง

หนังสือนำเสนอเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินคดี ตัวความจะต้องชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายในการออกกฎหรือคำสั่งทางปกครองที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี การให้กฎหรือคำสั่งทางปกครองดังกล่าวมีผลใช้บังคับต่อไปจะไม่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ที่ยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลัง การทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองนั้นจะเป็น อุปสรรคแก่การบริหารงานของรัฐ หรือแก่บริการสาธารณะของตัวความ

ตัวความมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งหรือทราบคำสั่งศาล

กรณีจะอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวให้แจ้งความประสงค์ในการอุทธรณ์พร้อมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะหรือต่อสิทธิผู้อุทธรณ์ และขอให้ศาลปกครองสูงสุด มีคำสั่งระงับคำสั่งศาลปกครองชั้นต้นไว้เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์

๒. การประสานงานและการดำเนินการของตัวความหลัง การยื่นคำคู่ความ

๒.๑ จัดทำคำชี้แจงเพื่อจัดทำคำให้การเพิ่มเติมแก้คำคัดค้านคำให้การ/คำแก้ คำคัดค้านคำให้การ

เมื่อหน่วยงานตัวความได้รับหนังสือจากพนักงานอัยการแจ้งให้จัดทำคำให้การเพิ่มเติมแก้คำคัดค้านคำให้การ คำแก้คำคัดค้านคำให้การ ซึ่งหนังสือดังกล่าวจะแนบคำคัดค้านคำให้การ/คำให้การ และสำเนาพยานเอกสารไปพร้อมด้วย ให้หน่วยงานตัวความรีบดำเนินการตรวจสอบคำคัดค้านคำให้การ/คำให้การ ดังกล่าวแล้วรวบรวมข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพื่อจัดทำคำให้การเพิ่มเติมแก้คำคัดค้านคำให้การ/คำแก้คำคัดค้านคำให้การดังกล่าวพร้อมพยานเอกสาร โดยให้รีบส่งให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนโดยด่วนภายในระยะเวลาที่พนักงานอัยการกำหนดไว้ในหนังสือดังกล่าว ถ้าหากไม่สามารถดำเนินการจัดทำคำให้การเพิ่มเติมแก้คำคัดค้านคำให้การ/คำแก้คำคัดค้านคำให้การ พร้อมพยานเอกสาร ส่งให้พนักงานอัยการทันภายในกำหนดให้รีบทำหนังสือแจ้งให้พนักงานอัยการทราบโดยด่วนเพื่อพนักงานอัยการจะได้ยื่นคำขอขยายต่อศาลต่อไป

การชี้แจงให้ชี้แจงเป็นประเด็นตามที่คู่กรณีโต้แย้งมาและหากมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมให้ชี้แจงเพิ่มเติม หรือหากเห็นว่าที่คู่กรณีคัดค้านมาได้ชี้แจงไว้หมดแล้วโดยไม่ประสงค์จะทำคำคัดค้านคำให้การ/คำให้การเพิ่มเติมอีกก็ให้แจ้งไปยังพนักงานอัยการว่าไม่ประสงค์จะทำการคัดค้านคำให้การ/คำให้การเพิ่มเติม คู่กรณีโดยจะขอยืนยันตามที่ชี้แจงไว้แล้ว

การดำเนินการภายหลังยื่นคำคู่ความ (กรณีเป็นผู้ฟ้องคดี)

ขั้นตอนการทำคำคัดค้านคำให้การ / คัดค้านคำให้การเพิ่มเติม

1

ศาลมีคำสั่งเรียกให้ทำคำคัดค้านคำให้การ

2

ตรวจสอบประเด็นในคำให้การ กฎหมายและระเบียบ
ใช้เวลาในการดำเนินการ 3-5 วัน

3

จัดทำสรุปข้อเท็จจริงเพื่อคัดค้านคำให้การตามประเด็น
พร้อมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยใช้ระยะเวลาใน
การดำเนินการ 14 วัน

4

จัดทำบันทึก และหนังสือถึงอัยการ พร้อมสรุป
ข้อเท็จจริง เสนออธิบดีฯ เพื่อลงนาม ใช้เวลา
ในการดำเนินการ 1-3 วัน

5

พนักงานอัยการยื่นคำคัดค้านคำให้การ / คำคัดค้าน
คำให้การเพิ่มเติม ต่อศาลปกครอง

การดำเนินการภายหลังยื่นคำคู่ความ (กรณีเป็นผู้ถูกฟ้องคดี)

ขั้นตอนการทำคำให้การ / คัดค้านคำให้การเพิ่มเติม

1

ศาลมีคำสั่งเรียกให้ทำ
คำให้การ / คำให้การเพิ่มเติม

2

ตรวจสอบประเด็นในคำฟ้อง
กฎหมายและระเบียบใช้เวลา
ในการดำเนินการ 3-5 วัน
ให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงตาม
ประเด็นข้อเท็จจริง

3

จัดทำสรุปข้อเท็จจริงเพื่อทำ
คำให้การตามประเด็น
พร้อมพยานหลักฐานที่
เกี่ยวข้องโดยใช้ระยะเวลา
ในการดำเนินการ 14 วัน

4

จัดทำบันทึก และหนังสือ
ถึงอัยการ พร้อมสรุป
ข้อเท็จจริง เสนออธิบดีฯ
เพื่อลงนาม ใช้เวลาในการ
ดำเนินการ 1-3 วัน

5

พนักงานอัยการยื่น
คำให้การ / คำให้การเพิ่มเติม
ต่อศาลปกครอง

หมายเหตุ : อาจขอขยายระยะเวลาได้ตามความเหมาะสม

๒.๒ การเตรียมพยานบุคคลเพื่อเบิกความต่อศาลในกรณีศาลไต่สวนพยานเพื่อทราบ ข้อเท็จจริง ที่ยังไม่กระจ่างชัด

เนื่องจากตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖๑ ได้บัญญัติให้ตุลาการศาลปกครองมีอำนาจในการเรียกให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องไปชี้แจงข้อเท็จจริงหรือไต่สวนหรือให้ถ้อยคำพร้อมพยานหลักฐานประกอบการพิจารณา เมื่อหน่วยงานตัวความได้รับหนังสือแจ้งจากพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนแล้ว ให้นำพยานบุคคลพร้อมพยานหลักฐานไปศาลตามคำสั่งของศาล โดยให้หน่วยงานตัวความจัดนำพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์และเป็นผู้จัดทำเอกสารไปศาลเพื่อเบิกความต่อศาลในประเด็นที่ศาลกำหนดพร้อมพยานเอกสารถ้ามี

๒.๓ การเผชิญสืบ

ในบางคดีคู่ความอาจขอให้ศาลตรวจสอบสถานที่ บุคคล หรือสิ่งอื่นใดเพื่อประกอบการพิจารณา ซึ่งนำมาตรวจสอบในศาลไม่ได้ ศาลมีอำนาจที่จะออกไปเผชิญสืบตรวจสอบนอกศาลได้ ในการเผชิญสืบหน่วยงานตัวความจะต้องจัดหาพยานพาหนะไปรับ-ส่ง พนักงานอัยการและ/หรือศาล และจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรือรู้เห็นในเรื่องดังกล่าวร่วมไปเผชิญสืบกับพนักงานอัยการ

๒.๔ การโอนสำนวน

การโอนคดีไปยังศาลยุติธรรม ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๕๒ กรณีเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีโต้แย้งว่าคดีนี้อยู่ในเขตอำนาจศาลยุติธรรม ต่อมาเมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดว่าคดีอยู่ในอำนาจศาลยุติธรรม พนักงานอัยการสำนักงานคดีปกครองก็จะจัดส่งสำนวนคดีดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการสำนักงานอัยการ ที่คดีอยู่ในเขตอำนาจ และพนักงานอัยการสำนักงานคดีปกครอง จะได้มีหนังสือแจ้งหน่วยงาน ตัวความให้ทราบว่าคดีได้มีคำวินิจฉัยให้โอนคดีไปยังเขตอำนาจศาลยุติธรรมใดพร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ได้มีการจัดส่งสำนวนคดีดังกล่าวไปยังสำนักงานอัยการที่คดีอยู่ในเขตอำนาจนั้นแล้ว จึงขอให้ตัวความ รับผิดชอบการติดต่อประสานงานไปยังพนักงานอัยการสำนักงานคดีนั้น ๆ ที่มีเขตอำนาจตามที่แจ้งดังกล่าวโดยด่วน

๒.๕ ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนวันสิ้นสุดแสวงหาข้อเท็จจริงว่ามีข้อเท็จจริงใดที่จะเพิ่มเติม

เมื่อศาลปกครองได้แจ้งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง ให้หน่วยงานตัวความตรวจสอบข้อเท็จจริงว่ามีข้อเท็จจริงใดที่ยังขาดตกบกพร่อง ในกรณีที่เป็นผู้ฟ้องคดีให้ตรวจสอบจากคำฟ้อง คำคัดค้านคำให้การ และคำแถลงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมต่างๆ ในกรณีที่เป็นผู้ถูกฟ้องคดีให้ตรวจสอบจากคำให้การ คำให้การเพิ่มเติม และคำแถลงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมต่างๆ ว่ายังมีข้อเท็จจริงใดที่ยังไม่ครบถ้วนถูกต้อง ให้แจ้งพนักงานอัยการทราบ เพื่อให้พนักงานอัยการจะได้ยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติม ต่อศาลก่อนวันสิ้นสุดแสวงหาข้อเท็จจริง เนื่องจากไม่สามารถชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมหลังวันสิ้นสุดแสวงหาข้อเท็จจริงได้ ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๖๒ ที่บัญญัติว่า “บรรดาคำฟ้องเพิ่มเติมคำให้การ คำคัดค้านคำให้การ คำให้การเพิ่มเติม รวมทั้งพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ยื่นต่อศาลหลังวันสิ้นสุดแสวงหาข้อเท็จจริงไม่ให้ ศาลรับไว้เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนคดี”

๒.๖ วันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก

ก่อนวันนัดนั่งพิจารณาครั้งแรกศาลปกครองจะส่งคำสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวนไปให้ และพนักงานอัยการผู้รับมอบอำนาจได้จัดส่งให้หน่วยงานตัวความตรวจสอบว่ามีข้อเท็จจริงใดที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงที่ได้ให้ไว้ในคำฟ้อง คำคัดค้านคำให้การ/คำให้การเพิ่มเติม หรือไม่ ให้แจ้งให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนทราบ เพื่อจะได้ยื่นคำชี้แจงแถลงให้ศาลทราบต่อไป และให้นำพยานไปให้ถ้อยคำประกอบคำแถลงดังกล่าวเพื่อยืนยันหรือหักล้างหรือชอกฎหมายเพิ่มเติม ในวันกำหนดวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกก็ได้

๒.๗ แจ้งผลคดี

ให้หน่วยงานตัวความทำใบมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของตนไปศาลในวันนัดฟังคำพิพากษา ของศาลปกครองชั้นต้น และคัดสำเนาคำพิพากษาส่งมอบให้กับพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนโดยด่วน เพื่อพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะได้มีหนังสือแจ้งหน่วยงานพิจารณาว่าประสงค์จะอุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ตามความเห็นของพนักงานอัยการต่อไป ถ้าตัวความมีความประสงค์ประการใดให้แจ้งพนักงานอัยการทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่แจ้งความประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดข้างต้นถือว่าตัวความเห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานอัยการ

**๓. ในกรณีขอให้คัดค้านการขอลูเลการบังคับตามกฎหมาย หรือคำสั่งการขอ
บรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่าง
การพิจารณาคดี เพื่อบังคับตามคำพิพากษาและการไต่สวนคำร้องขอยกเว้น
ค่าธรรมเนียม ศาลของคู่กรณีอีกฝ่าย**

๓.๑ การดำเนินการไต่สวนคำร้องขอขอลูเลการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่ง ทางปกครอง

เมื่อหน่วยงานตัวความได้รับหมายนัดไต่สวนคำขอลูเลการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่ง
ทางปกครอง และหน่วยงานตัวความประสงค์ส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครอง
เป็นผู้ดำเนินการ ให้หน่วยงานตัวความดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียด
โดยให้มีประเด็นดังต่อไปนี้ไปพร้อมกับหนังสือขอส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครอง

- ให้หน่วยงานตัวความตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดว่าศาลปกครอง
ได้กำหนดวันนัดไต่สวนในเรื่องดังกล่าววันเวลาใด หรือคำสั่งทางปกครอง
- ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายในการออกกฎ
- ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่า หากจะให้กฎหรือคำสั่งทางปกครองมีผลต่อไป
ตามหลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะ และหลักความต่อเนื่องของกฎหรือคำสั่ง
ทางปกครองแล้ว จะไม่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงที่ยากแก่การจะ
เยียวยาแก้ไขในภายหลัง
- ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่า หากศาลมีคำสั่งให้มีการขอลูเลการบังคับ
ตามกฎหมายหรือคำสั่งแล้ว จะเป็นอุปสรรคแก่การบริหารราชการแผ่นดินหรือแก่
การบริการสาธารณะอย่างไร

ทั้งนี้ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงในข้างต้นนี้ ต้องจัดให้มีการลงนามท้ายบันทึก
สรุปข้อเท็จจริงโดยผู้แทนของหน่วยงานหรือหัวหน้าหน่วยงาน
ที่รับผิดชอบ

๓.๒ การดำเนินการไต่สวนคำร้องขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษา

เมื่อหน่วยงานตัวความได้รับหมายนัดไต่สวนคำขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราวหรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษาศาล และหน่วยงานตัวความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองเป็นผู้ดำเนินการ ให้หน่วยงานตัวความดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียด โดยให้มีประเด็นดังต่อไปนี้ไปพร้อมกับหนังสือส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครอง

- ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหักล้างประเด็นตามคำขอของผู้ยื่นคำร้องขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราวหรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษาให้ได้ความโดยละเอียดว่าคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีมีมูลหรือไม่เพียงใด ในคำร้องขอของผู้ฟ้องคดีได้ระบุคำขอที่จะขอให้ศาลบรรเทาทุกข์ชั่วคราวหรือไม่ ลักษณะของคำขอมีความสัมพันธ์กับคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องคดีหรือไม่ หากศาลออกคำสั่งบรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษามีผลเสมือนมีคำพิพากษาให้ผู้ฟ้องคดีที่ยื่นคำขอชนะคดีหรือไม่ หากผู้ฟ้องคดีที่ยื่นคำขอได้มีคำขอให้บรรเทาทุกข์ชั่วคราวโดยให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของรัฐ คำขอในทำนองนี้ศาลคงไม่สามารถออกคำสั่งบรรเทาทุกข์ชั่วคราวให้ได้ เพราะทรัพย์สินของรัฐไม่อยู่ในข่ายการบังคับคดีตามกฎหมาย ตามความในมาตรา ๑๓๐๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๒๘๕ (๔) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อีกทั้งด้วยเหตุผลที่ว่ารัฐมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพียงพอที่จะชำระหนี้ได้หากแพ้คดี

- ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่า หากศาลมีคำสั่งให้บรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษาแล้วจะเป็นอุปสรรคแก่การบริหารราชการแผ่นดินหรือแก่การบริการสาธารณะอย่างไร เพื่อเป็นเหตุผลสนับสนุนในการหักล้างคำขอให้คุ้มครองประโยชน์ของคู่กรณีอีกฝ่าย

ทั้งนี้ ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงในข้างต้น ต้องจัดให้มีการลงนามท้ายบันทึกสรุปข้อเท็จจริงโดยผู้แทนของหน่วยงาน หรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๓.๓ การที่หน่วยงานตัวความประสงค์ที่จะขอให้ยื่นคำร้องขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษา

กรณีที่หน่วยงานตัวความประสงค์จะให้สำนักงานคดีปกครองยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ก่อนการพิพากษา หรือขอให้ศาลคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาเพื่อบังคับตามคำพิพากษาซึ่งตามความในข้อ ๗๗ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดให้นำความในลักษณะที่ ๑ ของภาค ๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำขอ เงื่อนไขในการออกคำสั่งของศาล และผลของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองอย่างใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา หรือวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณา หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาโดยอนุโลมเท่าที่สภาพของเรื่องจะเปิดช่องให้กระทำได้ และโดยไม่ขัดต่อระเบียบนี้และหลักกฎหมาย ทัวไปว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ทั้งนี้ให้หน่วยงานตัวความดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดถึงข้อเท็จจริงและเหตุผลที่จะขอให้ศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีคุ้มครองใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ก่อนการพิพากษา หรือขอให้ศาลคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการศึกษาเพื่อบังคับตามคำพิพากษาพร้อมพยานหลักฐานหรือเอกสารประกอบข้อเท็จจริงดังกล่าวไปพร้อมกับหนังสือขอส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครอง ทั้งนี้ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงข้างต้นต้องจัดให้มีการลงนาม ท้ายบันทึกสรุปข้อเท็จจริงโดยผู้แทนของหน่วยงานหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๓.๔ การไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลของคู่กรณีอีกฝ่าย

เมื่อหน่วยงานตัวความได้รับหมายนัดไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลของคู่กรณีอีกฝ่าย และหน่วยงานตัวความประสงค์ส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองเป็นผู้ดำเนินการ ให้หน่วยงานตัวความดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดโดยให้มีประเด็นดังต่อไปนี้ ไปพร้อมกับหนังสือขอส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครอง

- ให้หน่วยงานตัวความตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดว่า ศาลปกครองได้กำหนดวันนัดไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในวันเวลาใด
- ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดถึงสถานะของผู้ร้องขอยกเว้น ค่าธรรมเนียมศาลว่ามีฐานะเพียงพอที่จะชำระค่าธรรมเนียมได้หรือไม่เพียงใด และคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีมีมูลที่ศาลจะรับไว้เพื่อดำเนินคดีหรือไม่เพียงใด

ทั้งนี้ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงข้างต้นต้องจัดให้มีการลงนามท้ายบันทึกสรุปข้อเท็จจริงโดยผู้แทนของหน่วยงานหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๔. ในกรณีการขอบังคับหรือเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

๔.๑ สำนักคดีค้านคำชี้ขาดและขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ (การคัดค้านคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าว คู่พิพาทที่แพ้คดี ต้องรอให้คู่กรณีที่ชนะคดีนำคำชี้ขาดมาบังคับก่อน) แต่สำหรับการเพิกถอนคำชี้ขาดนั้นตามความในมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ คู่กรณีที่แพ้คดีสามารถขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการได้แม้คู่กรณีที่ชนะคดี ยังไม่นำคำชี้ขาดมาบังคับ

การขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดต้องทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำชี้ขาด หน่วยงานตัวความประสงค์จะร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้ประกอบหนังสือการส่งเรื่องของตัวความ

- หน่วยงานตัวความจะต้องดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดว่าคดีนี้อยู่ในอำนาจการพิจารณาและเพิกถอนคำชี้ขาดของศาลปกครองหรือไม่เพราะเหตุใด พร้อมเหตุผลที่จะขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตามกฎหมาย
- หน่วยงานตัวความต้องชี้แจงข้อเท็จจริงในประเด็นที่เกี่ยวกับวันครบกำหนดระยะเวลาการเพิกถอนคำชี้ขาดว่าคดีดังกล่าวครบกำหนดระยะเวลาในการเพิกถอนคำชี้ขาดตามความ ในมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ในวันใด พร้อมเหตุผลว่าคดีดังกล่าวครบระยะเวลาในวันดังกล่าวเพราะเหตุใดลงในหนังสือนำส่งเรื่องเพื่อดำเนินคดี

สำหรับการคัดค้านคำชี้ขาดนั้น หากคู่กรณีพิพาทที่ชนะคดีต้องนำคำชี้ขาดมาบังคับให้หน่วยงานตัวความดำเนินการตามประการแรก พร้อมเหตุผลที่จะคัดค้านคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงข้างต้นต้องจัดให้มีการลงนามท้ายบันทึกสรุปข้อเท็จจริง โดยผู้แทนของหน่วยงานหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๔.๒ ส่วนงานการขอบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ตามความในมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ต้องกระทำภายในกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการได้ กำหนดระยะเวลา ๓ ปีนี้ไม่อาจขยายได้ หน่วยงานตัวความที่ประสงค์จะร้องขอบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้ประกอบหนังสือการส่งเรื่องของตัวความ

- สำเนาคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ
- สำเนาสัญญาอนุญาโตตุลาการ
- คำแปลเป็นภาษาไทยของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการและสัญญาอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ หรือสัญญาอนุญาโตตุลาการทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ ตัวความต้องจัดทำคำแปลเอกสารดังกล่าวเป็นภาษาไทย โดยมีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการรับรองคำแปลได้รับรองคำแปล
- หากผู้ถูกบังคับตามคำชี้ขาดเป็นนิติบุคคล หน่วยงานตัวความต้องส่งหนังสือรับรองการจดทะเบียนของนิติบุคคลฉบับปัจจุบันที่คัดถ่ายมาไม่เกิน ๑ เดือน ในขณะที่ยื่นเรื่อง เพื่อพิจารณาถึงฐานะของนิติบุคคลว่าถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแล้วหรือไม่ประการใด หากนิติบุคคลผู้ถูกบังคับตามคำชี้ขาดถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทให้หน่วยงานตัวความไปดำเนินการยกฐานะนิติบุคคลดังกล่าวให้แล้วเสร็จก่อนส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินการ

- หน่วยงานตัวความจะต้องดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงว่าคดีนี้อยู่ในอำนาจพิจารณาและบังคับตามคำชี้ขาดของศาลปกครองหรือไม่เพราะเหตุใด
 - สรุปข้อเท็จจริงความเป็นมาของคดีเริ่มต้นจากฐานะทางกฎหมายของหน่วยงานตัวความ ฐานะทางกฎหมายของผู้ที่จะถูกบังคับตามคำชี้ขาด ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน ตัวความกับผู้ที่ถูกบังคับตามคำชี้ขาด ข้อโต้แย้งสิทธิที่เกิดขึ้น หน่วยงานตัวความได้ดำเนินการให้เป็นตามข้อสัญญาในการอนุญาตตุลาการอย่างไร และอนุญาตตุลาการได้มีวินิจฉัยชี้ขาดเมื่อใด โดยในคำวินิจฉัยได้วินิจฉัยให้ผู้ใดชำระหนี้ให้แก่ใคร เมื่อผู้ถูกบังคับตามคำชี้ขาดได้รับคำชี้ขาดแล้วได้ปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือไม่ประการใด ผู้ที่ถูกบังคับตามคำชี้ขาดได้ยื่นขอเพิกถอนคำชี้ขาดหรือไม่ หน่วยงานตัวความมีความประสงค์อย่างไร
- ทั้งนี้ ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงข้างต้นต้องจัดให้มีการลงนามท้ายบันทึกสรุปข้อเท็จจริง โดยผู้แทนของหน่วยงานหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๕. ในกรณีขอให้ศาลเรียกเข้ามาเป็นคู่ความฝ่ายที่สาม

ตามความในข้อ ๗๘ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้บุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่กรณีอาจเข้ามาเป็นคู่กรณี โดยการร้องสอด ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลม

การร้องสอดเป็นการแก้ไขข้อขัดข้องในการดำเนินคดี กล่าวคือ บุคคลที่ควรเข้ามาในคดีแต่ไม่มีโอกาสได้เข้ามาตั้งแต่ต้นอาจร้องสอดเข้ามาในคดีได้ ในการดำเนินคดีที่มักจะเกิดขึ้นในการดำเนินคดีภาครัฐ คือ การร้องสอด ตามมาตรา ๕๗ (๓) ก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๕.๑ คดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล กล่าวคือการร้องสอดต้องทำในศาลปกครองชั้นต้นก่อน ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาในกรณีฟ้องตรง

๕.๒ การร้องสอดต้องอยู่ภายใต้กำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

๕.๓ การขอให้ศาลมีหมายเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีต้องทำเป็นคำร้อง การร้องสอดจะร้องสอดมาในคำให้การเพิ่มเติมไม่ได้ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๖๗/๒๕๔๕)

๕.๔ การร้องสอดกับการฟ้องซ้อน เมื่อในคดีแรกศาลหมายเรียกบุคคลภายนอกเข้าเป็นคู่กรณีแล้ว และในระหว่างการพิจารณาคดี หากมีการนำคดีมาฟ้องใหม่กับบุคคลดังกล่าวจึงเป็นฟ้องซ้อน

สำหรับข้อเท็จจริงที่ตัวความจะต้องดำเนินการหากมีความประสงค์จะขอให้ศาลเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดี มีดังนี้

- ข้อเท็จจริงที่นำไปสู่ข้อกฎหมายซึ่งจะเป็นเหตุผลที่จะเรียกให้บุคคลภายนอก เข้ามาในคดี พร้อมหลักฐานประกอบข้อเท็จจริงดังกล่าว
 - ในกรณีเป็นนิติบุคคล หน่วยงานตัวความต้องส่งหนังสือรับรองการจดทะเบียน ของนิติบุคคลฉบับปัจจุบันที่คัดถ่ายมาไม่เกิน ๑ เดือน ในขณะที่ส่งเรื่องมาประกอบการพิจารณา
 - เหตุผลที่ไม่อาจฟ้องบุคคลที่จะถูกเรียกให้เข้ามาในคดีได้ตั้งแต่ต้น
- ทั้งนี้ ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริงข้างต้นต้องจัดให้มีการลงนามท้ายบันทึกสรุปข้อเท็จจริง โดยผู้แทนของหน่วยงานหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบ

การดำเนินการของตัวความในการอุทธรณ์คดีปกครอง

ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๕, ๕๐, ๖๔ และ ๖๕ ได้กำหนดให้ใช้วิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวน โดยศาลอาจตรวจสอบและแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสมนอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่ความ และศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังข้อเท็จจริงได้ตามที่เห็นสมควร

กรณีการดำเนินคดีปกครองในชั้นอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคัดค้านคำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น ดังนี้

“มาตรา ๗๓ การคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นนั้นให้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษา หรือคำสั่ง ถ้ามิได้ยื่นอุทธรณ์ตามกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าคดีนั้นเป็นอันถึงที่สุด

คำพิพากษาหรือคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงคำสั่งเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลหรือคำสั่งอื่นใดที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาด

ในกรณีที่ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า คำอุทธรณ์ใดมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลปกครองสูงสุดจะสั่งไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาก็ได้

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดให้เป็นที่สุด”

ดังนั้น การดำเนินคดีปกครองในชั้นอุทธรณ์ คู่ความที่ประสงค์จะอุทธรณ์จึงต้องปฏิบัติตามมาตรา ๗๓ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓

๑. การอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

ในกรณีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นถ้ากฎหมายหรือระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ไม่ได้กำหนดให้ถึงที่สุด ให้อุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๐) โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการแตกต่างกันตามลักษณะของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

๑.๑ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นตามมาตรา ๗๓

สำหรับคำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นตามมาตรา ๗๓ ให้ความหมายรวมถึงคำสั่งเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลหรือคำสั่งอื่นใดที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาด แต่ไม่รวมถึงคำสั่งระหว่างพิจารณาซึ่งมีระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๐ วรรคสอง โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- การอุทธรณ์ต้องทำเป็นคำอุทธรณ์ ซึ่งตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๑ กำหนดให้ทำเป็นหนังสือ และอย่างน้อยต้องระบุ
 - ❖ ชื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์
 - ❖ ข้อคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น
 - ❖ คำขอของผู้อุทธรณ์
 - ❖ ลายมือชื่อผู้อุทธรณ์

- คำอุทธรณ์ให้ยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๗๓ วรรคแรก)

เมื่อศาลได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ถ้าคู่ความมิได้ยื่นอุทธรณ์ตามกำหนดเวลา ๓๐ วันดังกล่าวให้ถือว่าคดีเป็นอันถึงที่สุด นอกจากนี้กำหนดระยะเวลาดังกล่าวตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ ก็ไม่ได้ให้อำนาจศาลปกครองขยายได้

ดังนั้น คู่ความจึงไม่อาจยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาการอุทธรณ์ออกไปได้ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๐๓/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗) และการอุทธรณ์คดีปกครองต้องพิจารณาตามหนังสือเวียนกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๔๔ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๙

- ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จะยกขึ้นอ้างในการยื่นคำอุทธรณ์จะต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งในคำอุทธรณ์และต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลปกครองชั้นต้น แต่ถ้าเป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ผู้อุทธรณ์จะยกขึ้นกล่าวในคำอุทธรณ์หรือในชั้นอุทธรณ์ก็ได้ (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๑๐๑)

๑.๒ เหตุที่ศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๑๐๔ มีดังนี้

- คำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนซึ่งอาจแก้ไขได้และผู้อุทธรณ์ไม่แก้ไขภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด
- คำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนและเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้

- ผู้อุทธรณ์ชำระค่าธรรมเนียมศาลไม่ครบถ้วนและไม่ชำระให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด
- คำอุทธรณ์นั้นต้องห้ามตามกฎหมาย
- คำอุทธรณ์นั้นยื่นโดยผิดระเบียบนี้

สำหรับกรณีดังกล่าวหากศาลปกครองชั้นต้นตรวจพบก็จะมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ แต่หากศาลปกครองชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ไว้พิจารณา เมื่อความปรากฏในชั้นศาลปกครองสูงสุด องค์คณะตุลาการศาลปกครองสูงสุดจะมีคำสั่งยกอุทธรณ์นั้น (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๘ วรรคหนึ่ง) ในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้น สั่งไม่รับอุทธรณ์ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้อุทธรณ์ มีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุด (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธี พิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๕) ระยะเวลายื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดข้อ ๖ ศาลมีอำนาจสั่งขยายได้ตามความจำเป็น

ตามมาตรา ๗๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๘ ยังให้อำนาจเฉพาะศาลปกครองสูงสุด ที่จะสั่งไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณาในกรณีที่เห็นว่า คำอุทธรณ์นั้นมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระอันควร ได้รับการวินิจฉัย

๑.๓ คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ถือว่าเป็นที่สุด ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ มีดังนี้

- คำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓๐) รวมถึงในกรณีที่ศาลรับคำฟ้อง ที่ยื่นเมื่อพ้นระยะเวลาการฟ้องคดีแล้ว โดยศาลเห็นเองหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ

- คำสั่งไม่รับคำฟ้องแย้งเนื่องจากไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิม (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๔๔)
- คำสั่งไม่รับคำขอลงอาญาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๗๐)
- คำสั่งยกคำขอลงอาญาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๗๓ วรรคสอง)
- คำสั่งไม่รับหรือยกคำขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองอย่างใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา หรือคำขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณา หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๗๖ วรรคสอง)
- คำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนฟ้อง (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๘๒)
- คำสั่งอนุญาตให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลง (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๘๔ วรรคสาม)

๑.๔ คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๔๙/๑

- คำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓๓,๓๔ และ ๓๗)
- คำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความโดยไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดคดี
- คำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา ๖๔
- คำสั่งอื่นใดซึ่งไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ระหว่างพิจารณาตามข้อ ๑๐๐ วรรคสอง (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๗๓ และ ๗๖)

๑.๕ คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นดังกล่าวสามารถอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดได้ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ได้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย
- การอุทธรณ์ให้ทำเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง
- คำร้องอุทธรณ์คำสั่งให้ยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำสั่ง
- ต้องยื่นคำร้องอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

ข้อสังเกต

- ✓ ระยะเวลายื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นกรณีนี้ ศาลมีอำนาจสั่งขยายได้ ตามความจำเป็น(ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๖)
- ✓ คำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ ไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นแห่งคดีไม่เป็นคำสั่งที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาด ความมาตรา ๗๓ วรรคสอง
- ✓ วันเริ่มนับระยะเวลายื่นอุทธรณ์ตามระเบียบนี้กำหนดไว้แตกต่างจากที่กำหนดตาม มาตรา ๗๓ นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนั้น วันเริ่มนับระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่งจึงต้องเริ่มนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นเป็นต้นไป

๑.๖ คำสั่งระหว่างพิจารณา

กรณีคำสั่งระหว่างพิจารณาไม่สามารถอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งได้ทันทีหลังจากที่ศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำสั่ง แต่ให้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวพร้อมกับการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาดจากศาล เว้นแต่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ระเบียบนี้กำหนดให้อุทธรณ์ระหว่างพิจารณาได้หรือกำหนดให้เป็นอันที่สุด

สำหรับคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้อุทธรณ์ระหว่างพิจารณาได้ มี ๒ กรณี คือ

- ❖ คำสั่งทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๗๓)
- ❖ คำสั่งของศาลในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองอย่างใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา หรือวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการศึกษา หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๕๓ ข้อ ๗๖)

การอุทธรณ์คดีปกครองมีระยะเวลาในการ ดำเนินการ 30 วัน

1

ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้หน่วยงาน
แพ็ดดีหรือชณะคดีไม่เต็มตามฟ้อง

2

ตรวจสอบกำหนดประเด็นข้อเท็จจริงประเด็น
ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานในคำพิพากษา
รวมถึงให้หน่วยงานเจ้าของเรื่องชี้แจงข้อเท็จจริง
ใช้เวลาดำเนินการ 3-5 วัน

3

จัดทำสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย
และพยานหลักฐาน ใช้เวลา
ในการดำเนินการ 14 วัน

4

จัดทำบันทึก หนังสือถึงสำนักงานอัยการ
พร้อมสรุปข้อเท็จจริง เสนออธิบดีฯ เพื่อลงนาม
ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ 1-3 วัน

5

พนักงานอัยการยื่นอุทธรณ์

การอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาทั้งสองกรณีดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุด มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสีย
- การอุทธรณ์ให้ทำเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง
- คำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวให้ยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำสั่ง
- ต้องยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หรือทราบคำสั่ง ระยะเวลายื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวศาลมีอำนาจสั่งขยายได้ตามความจำเป็น (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๖)

๒. การประสานงานเกี่ยวกับคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด

๒.๑ การอุทธรณ์

พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนมีหนังสือแจ้งคำพิพากษาให้ตัวความทราบ เพื่อพิจารณาความเห็นทางคดีว่า หน่วยงานตัวความประสงค์จะอุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ ตามความเห็นของพนักงานอัยการต่อไป เนื่องจากการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุดมีกำหนดระยะเวลาเพียงภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และไม่สามารถยื่นคำขอขยายระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ได้อีก ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๓ วรรคแรก

ดังนั้นเมื่อหน่วยงานตัวความได้รับทราบคำพิพากษาและความเห็นทางคดีแล้ว หากหน่วยงานตัวความประสงค์จะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุด ก็ให้แจ้งประเด็นของคำพิพากษาที่ยังคลาดเคลื่อนต่อข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าว พร้อมเหตุผลที่จะโต้แย้ง โดยจัดส่งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จะอุทธรณ์ไปยังสำนักงานคดีปกครอง ภายใน ๗ วันทำการก่อนครบกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์

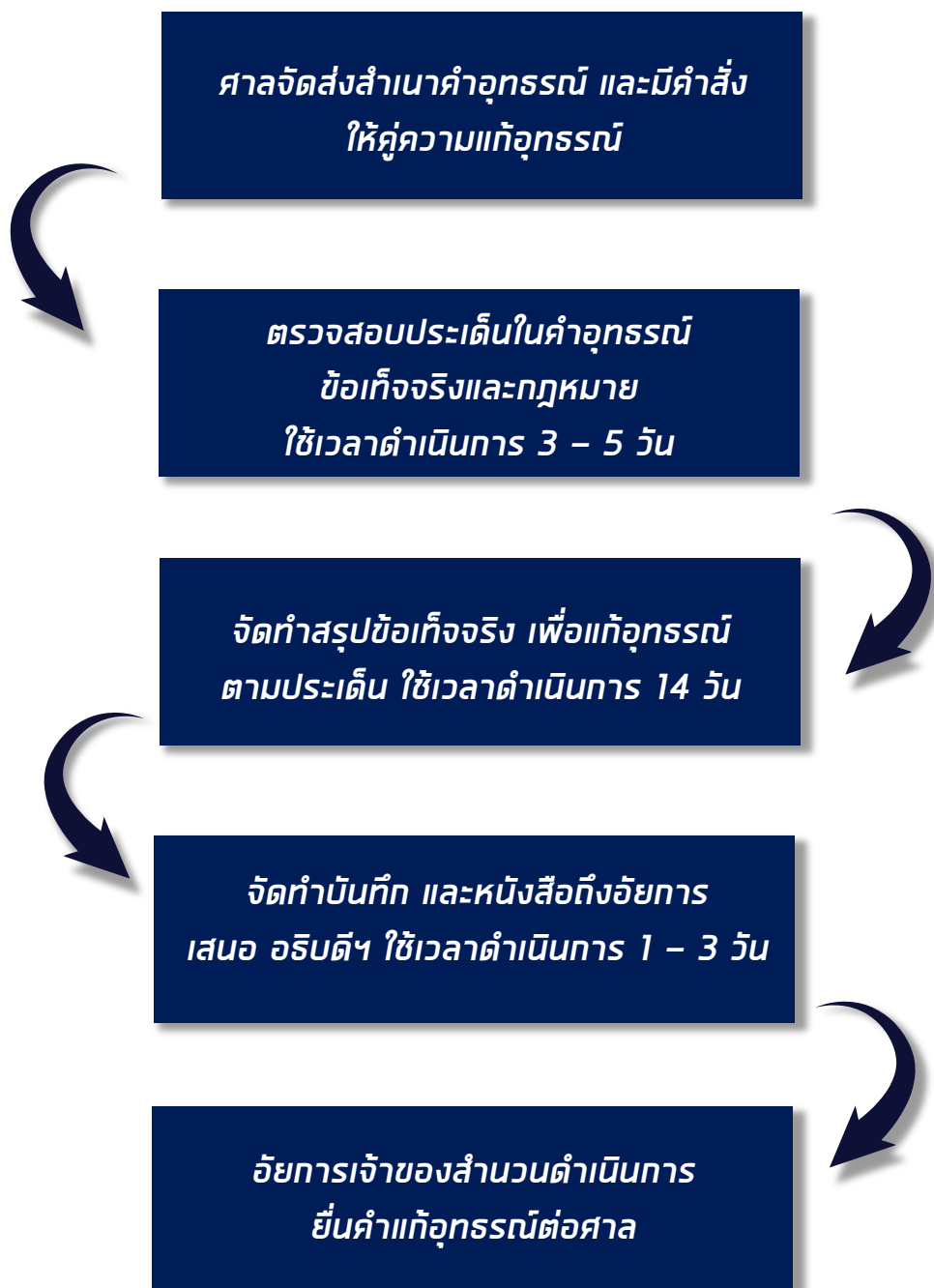
ค่าธรรมเนียมศาลในการอุทธรณ์คำพิพากษา (ถ้ามี) ให้ผู้ประสานคดีของหน่วยงานตัวความนัดหมายกับพนักงานอัยการเจ้าของสำนวน เพื่อให้ทราบวันที่พนักงานอัยการประสงค์จะยื่นอุทธรณ์ และประมาณการค่าธรรมเนียมในการอุทธรณ์ เพื่อจัดเตรียมค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ ซึ่งหน่วยงานตัวความอาจชำระเป็นเงินสดหรือเช็คธนาคารสั่งจ่ายในนาม “เงินค่าธรรมเนียมและเงินค่าปรับของสำนักงานศาลปกครอง...” โดยผู้ประสานคดีต้องนำไปชำระต่อศาลปกครองในวันที่ยื่นอุทธรณ์ ต่อไป

๒.๒ การแก้อุทธรณ์

ในกรณีที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะมีหนังสือส่งหมายแจ้งคำสั่งศาลและสำเนาคำอุทธรณ์ให้หน่วยงานตัวความทราบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของคำอุทธรณ์ของคู่กรณีอีกฝ่ายทั้งข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย เพื่อประกอบในการจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงในการแก้อุทธรณ์พร้อมเหตุผลที่จะโต้แย้งประเด็นที่จะแก้อุทธรณ์ทุกประเด็นแล้วจัดส่งไปยังสำนักงานคดีปกครองเพื่อจัดทำคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อศาลปกครองสูงสุดต่อไป

หากตัวความไม่อาจจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำคำแก้อุทธรณ์ได้ทันภายในระยะเวลาที่ศาลปกครองสูงสุดกำหนด ให้หน่วยงานตัวความมีหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องไปยังพนักงานอัยการเจ้าของสำนวน เพื่อจะได้พิจารณายื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นคำแก้อุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดต่อไป

การดำเนินการแก้อุทธรณ์

หมายเหตุ : อาจขอขยายระยะเวลาได้ตามความเหมาะสม

๒.๓ การแสวงหาข้อเท็จจริงการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกและการพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด

ภายหลังจากการแก้อุทธรณ์ หากตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่าคดีมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้แล้ว จะมีการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง นั่งพิจารณาคดีครั้งแรก และพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีต่อไปเหมือนกับการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้น ซึ่งพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะแจ้งให้ทราบตามหมายแจ้งกำหนดวันนัดของศาลแล้วแต่กรณี เพื่อให้ตัวความตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) หรือดำเนินการตามหมายแจ้งของศาล

เมื่อศาลปกครองสูงสุดพิพากษาหรือมีคำสั่งอย่างใดแล้ว พนักงานอัยการจะมีหนังสือแจ้งให้ทราบ เพื่อดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อไป หรือหากตัวความทราบคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วก็ไม่แจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งอีก

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดนั้นย่อมเป็นที่ยุติตามมาตรา ๗๓ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

การดำเนินการของตัวความในชั้นบังคับคดีปกครอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒
บัญญัติให้ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้
(พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙)

๑) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด เนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ หรือขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น หรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

๒) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

๓) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

๔) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

๕) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด

๖) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง

เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คำพิพากษาศาลปกครองจะผูกพันคู่กรณีที่จะต้องปฏิบัติตามคำบังคับนับแต่วันที่กำหนดในคำพิพากษาจนถึงวันที่คำพิพากษานั้นถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับ หรือดลเสียในกรณีที่เป็นคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นให้รอการปฏิบัติตามคำบังคับไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์ให้รอการบังคับคดีไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๐)

๑. ลักษณะคำบังคับคดีปกครอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้ ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดคำบังคับอย่างหนึ่งอย่างใดในการพิพากษาคดี (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๒) ดังนี้

- กรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่ง หรือสั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วน นอกจากนี้ยังให้อำนาจศาลปกครองในการกำหนดว่าจะให้มีผลย้อนหลังหรือไม่ หรือมีผลไปในอนาคตถึงขณะใดขณะหนึ่งได้ หรือจะกำหนดให้มีเงื่อนไข ใดๆ ก็ได้ ทั้งนี้ ตามความเป็นธรรมแห่งกรณี
- กรณีฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลกำหนด

- กรณีฟ้องเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการฟ้องเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้ใช้เงิน หรือให้ส่งมอบทรัพย์สินหรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ โดยจะกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขอื่นๆ ไว้ด้วยก็ได้
- กรณีฟ้องให้ศาลมีคำพิพากษาแสดงความเป็นอยู่ของสิทธิหรือหน้าที่ ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้ถือปฏิบัติต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องได้
- ศาลปกครองมีอำนาจพิพากษาหรือมีคำสั่งให้บุคคลกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย

ในกรณีศาลปกครองมีคำบังคับให้บุคคลกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือในกรณีมีคำบังคับให้ผู้ใดชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินตามคำพิพากษา ถ้าผู้นั้นไม่ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน ศาลปกครองอาจมีคำสั่งให้มีการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของบุคคลนั้นได้ ซึ่งทั้งสองกรณีดังกล่าวกฎหมายบัญญัติให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการ บังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่น อาจมีการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาด นำเงินมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เป็นต้น

๒. การบังคับคดีปกครอง

ในการดำเนินการบังคับเพื่อให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครองนั้น ตามมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งได้จัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่บังคับคดีปกครองคือสำนักบังคับคดีปกครอง โดยสำนักบังคับคดีปกครอง สำนักงานศาลปกครอง ได้แบ่งลักษณะของการบังคับคดีออกเป็น ๓ ลักษณะ

๒.๑ การดำเนินการบังคับตามคำบังคับของศาลปกครองในการบังคับคดี
ส่วนนี้ สำนักบังคับคดีปกครองได้แบ่งการบังคับคดีออกเป็น ๔ กลุ่มตามลักษณะของคำบังคับ ดังนี้

- วิธีการบังคับกรณีเพิกถอนกฎ เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาให้เพิกถอนกฎสำนักบังคับคดีปกครอง มีหน้าที่จัดส่งผลแห่งคำพิพากษาที่ให้เพิกถอนกฎไปลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งการประกาศดังกล่าวมีผลเป็นการเพิกถอนกฎนั้น และสำนักบังคับคดีปกครองมีหน้าที่ติดตามผลการลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อรายงานศาลปกครอง
- วิธีการบังคับกรณีเพิกถอนคำสั่งอย่างเดียว เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งอย่างเดียว โดยผลของกฎหมายถือว่าคำสั่งนั้นได้มีการเพิกถอนแล้ว แต่อย่างไรก็ดีเนื่องจากบางคำสั่งอาจมีผลต่อเรื่องที่ต้องมีการดำเนินการต่อไป ศาลปกครองอาจมีคำสั่งให้สำนักบังคับคดีปกครองติดตามการดำเนินการดังกล่าวและรายงานศาลได้
- วิธีการบังคับกรณีเพิกถอนคำสั่งอย่างเดียว เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งอย่างเดียว โดยผลของกฎหมายถือว่า คำสั่งนั้นได้มีการเพิกถอนแล้ว แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากบางคำสั่งอาจมีผลต่อเรื่องที่ต้องมีการดำเนินการต่อไป ศาลปกครองอาจมีคำสั่งให้สำนักบังคับคดีปกครองติดตามการดำเนินการดังกล่าวและรายงานศาลได้

- วิธีการบังคับกรณีสั่งให้ชดใช้เงินเมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา (คู่กรณีที่แพ้คดี) ชดใช้เงิน สำนักบังคับคดีปกครอง มีหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติตามคำบังคับดังกล่าว หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำบังคับครบถ้วน สำนักบังคับคดีปกครองจะรายงานศาลเพื่อยุติการบังคับคดี แต่หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติยังไม่ครบถ้วนหรือมิได้ปฏิบัติ สำนักบังคับคดีปกครองจะรายงานศาล พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา (หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ) ที่ประสงค์จะบังคับคดีต่อไปให้ยื่นขอออกหมายบังคับคดีต่อศาลปกครอง

เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้วจะเป็นการบังคับตามหมายบังคับคดีของศาลปกครองซึ่งขั้นตอนต่อไปจะบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่นำมาใช้โดยอนุโลม

- การบังคับกรณีสั่งให้กระทำการหรือห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วนเมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาให้คู่กรณีกระทำการใดๆ หรือห้ามการกระทำทั้งหมด หรือบางส่วน สำนักบังคับคดีปกครองมีหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติตามคำบังคับดังกล่าว หากคู่กรณีปฏิบัติตามคำบังคับครบถ้วน สำนักบังคับคดีปกครอง จะรายงานศาลเพื่อยุติการบังคับคดี แต่หากคู่กรณีปฏิบัติยังไม่ครบถ้วนหรือมิได้ปฏิบัติ สำนักบังคับคดีปกครอง จะรายงานศาลเพื่อมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เรียกมาไต่สวน ให้ชี้แจงข้อเท็จจริง ออกตรวจสถานที่พิพาทหรือให้ติดตามต่อไป เป็นต้น เมื่อศาลมีคำสั่งอย่างใด สำนักบังคับคดีปกครองจะปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว

๒.๒ การดำเนินการบังคับตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา

ก่อนศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดี ศาลอาจมีคำสั่งซึ่งมีผลให้มีการบังคับตามคำสั่งศาลเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาได้แม้คดียังไม่ถึงที่สุด เรียกว่า “วิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา” ได้แก่

- การทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อขอให้เพิกถอนกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองนั้น ผู้ฟ้องคดีอาจขอมาในคำฟ้องหรือยื่นคำขอในเวลาใดๆ ก่อนศาลจะพิพากษา หรือมีคำสั่งชี้ขาดคดี เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งทุเลาการบังคับตามกฎหมาย หรือคำสั่งทางปกครองได้ หากมีคำสั่งตามคำขอดังกล่าวจะมีผลเป็นการชะลอหรือระงับการบังคับตามผลของกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราว
- การบรรเทาทุกข์ชั่วคราว เป็นกรณีผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีคุ้มครองอย่างใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา หรือคู่กรณีขอให้ศาลมีคำสั่ง กำหนดวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓ หมวด ๕ วิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา) ซึ่งเป็นผลให้มีการบังคับตามคำสั่งศาลเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาแม้คดียังไม่ถึงที่สุด เช่น ผู้ฟ้องคดีฟ้องขอให้เพิกถอนกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง และขอให้ศาลมีคำสั่งทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองดังกล่าว หากศาลมีคำสั่งทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง คำสั่งศาลดังกล่าวจะมีผลบังคับเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดี หรือกรณีฟ้องผิดสัญญาทางปกครองเรียกค่าเสียหาย

ผู้ฟ้องคดีอาจขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ฟ้องคดี ในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา โดยให้ยึดหรืออายัด ทรัพย์สินของผู้ถูกฟ้องคดีไว้ชั่วคราว เป็นต้น ซึ่งตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ให้นำ ความในลักษณะ ๑ ของภาค ๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ บังคับกับผลของคำสั่งศาล กำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนการ พิพากษาหรือวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณา หรือเพื่อบังคับ ตามคำพิพากษาโดยอนุโลมเท่าที่สภาพของเรื่องจะเปิดช่องให้ กระทำได้และไม่ขัดต่อระเบียบและหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๗๗)

เมื่อศาลปกครองมีคำสั่งทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง หรือมีคำสั่ง บรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา ซึ่งกฎหมายกำหนดให้คำสั่ง ทุเลาการบังคับตามกฎหมาย หรือคำสั่งทางปกครองจะมีผลเมื่อคู่กรณีและผู้ออกกฎ หรือคำสั่งทางปกครองได้รับทราบคำสั่งศาล หรือหมายแจ้งคำสั่งศาลแล้วแต่กรณี สำนักบังคับคดีปกครองจะประสานเป็นการภายในไปยังผู้ต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาล ว่าได้รับทราบและปฏิบัติตามคำสั่งศาลแล้วหรือไม่อย่างไร และให้ทำหนังสือ ขอตราบผลการดำเนินการไปยังคู่กรณีฝ่ายที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อรายงานผล เป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมเอกสาร เมื่อคู่กรณีฝ่ายที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาล มีหนังสือแจ้งผลการดำเนินการ สำนักบังคับคดีปกครองจะรายงานให้ศาลทราบ ต่อไป

๒.๓ การดำเนินการบังคับตามหมายบังคับคดี

เมื่อศาลมีพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีแล้ว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้คำพิพากษาศาลปกครองมีผลผูกพันคู่กรณีที่จะต้องปฏิบัติตามคำบังคับนับตั้งแต่วันที่กำหนดในคำพิพากษา จนถึงวันที่คำพิพากษานั้นถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับ หรือดลเสีย และในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาให้หรือการปฏิบัติตามคำบังคับไว้จนกว่าจะพ้นระยะเวลาการอุทธรณ์ หากมีการอุทธรณ์ให้หรือการบังคับคดีไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๐) จึงเห็นได้ว่าเมื่อศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วจะยังไม่มีการปฏิบัติตามคำบังคับจนกว่าจะพ้นกำหนดระยะเวลาการอุทธรณ์ และจะมีการบังคับคดีเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว

เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาและคำบังคับดังกล่าว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องบังคับคดี ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องดำเนินการ ดังนี้

- ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๕)
- แจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบว่าศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๖)
- แกลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๘)

เมื่อศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะได้รับชำระหนี้หรือทรัพย์สิน มีอำนาจยึดหรืออายัดและยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาด และดำเนินการบังคับต่างๆ ไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดี เช่น เรียกให้ส่งโฉนดที่ดิน และรักษาไว้โดยปลอดภัยซึ่งเงินหรือทรัพย์สินหรือเอกสารทั้งปวงที่ยึดมา หรือที่ได้ชำระ หรือส่งมอบให้เจ้าพนักงาน เป็นต้น มีอำนาจเท่าที่จำเป็นเพื่อที่จะกันสถานที่ใดๆ อันเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ปกครองอยู่ และมีอำนาจร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจ ในกรณีมีผู้ขัดขวางเพื่อดำเนินการบังคับคดีให้เสร็จเรียบร้อย

ดังนั้นเมื่อศาลปกครองออกหมายบังคับคดีแล้ว และสำนักบังคับคดีปกครองได้รับหมายบังคับคดีก็จะดำเนินการตั้งสำนวนบังคับคดีรอเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามาแถลงขอให้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และดำเนินการตามกระบวนการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคบังคับคดีต่อไป

การดำเนินการบังคับตามหมายบังคับคดี

เมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษา ปฏิบัติตามคำพิพากษาไม่ครบถ้วน หรือไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่ตัดสินคดีเพื่อขอให้มีการบังคับคดี โดยต้องดำเนินการภายในระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด

**แจ้งให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวน
ยื่นคำร้องขอออกหมายบังคับคดีต่อศาล**
ดำเนินการภายใน 15 วัน นับจากวันที่พ้นกำหนด
ให้ชำระหนี้ตามคำพิพากษา

**ประสานสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการบังคับคดี
เพื่อดำเนินการสืบทรัพย์ลูกหนี้ตามคำพิพากษา**
ดำเนินการภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ศาลออกหมายบังคับคดี

**แถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดอายัดทรัพย์
ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา**

**ยื่นคำร้องขอรับเงิน จากการยึดหรือ
อายัดทรัพย์ของลูกหนี้**
ดำเนินการภายใน 3 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือรับรองบัญชี
แสดงรายการรับ - จ่ายเงิน และรับเงินจากการบังคับคดี

หมายเหตุ : ภายหลังที่ได้รับหนังสือแจ้งผลการสืบหาทรัพย์สินจากสำนักงานการบังคับคดี เจ้าหนี้ที่ผู้รับผิดชอบสำนวน พิจารณาและจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมภายใน 7 วัน

๓.การดำเนินการของพนักงานอัยการและตัวความเกี่ยวกับการบังคับคดี

๓.๑ พนักงานอัยการ

ในการดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดี สำนักงานอัยการสูงสุดได้ออกระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดี พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งระเบียบดังกล่าวให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศ คือตั้งแต่วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เป็นต้นไป

เมื่อศาลปกครองได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว พนักงานอัยการ สำนักงานคดีปกครอง ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากตัวความให้ดำเนินคดีปกครองแทน มีหน้าที่ส่งสำเนาหมายบังคับคดีพร้อมสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล และเอกสารที่จำเป็นให้สำนักงานการบังคับคดี สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีตามระเบียบดังกล่าวต่อไป และแจ้งให้ตัวความทราบ

๓.๒ ตัวความ

กรณีว่าต่าง

เมื่อศาลปกครองพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ตัวความชนะคดี ตัวความต้องดำเนินการบังคับคดีโดยขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล เช่น ในการฟ้องคดีขอบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระเงิน หรือส่งมอบทรัพย์สิน หากศาลพิพากษาให้ตัวความชนะคดีและผู้ถูกฟ้องคดีไม่ชำระเงิน หรือส่งมอบทรัพย์สินตามคำพิพากษา

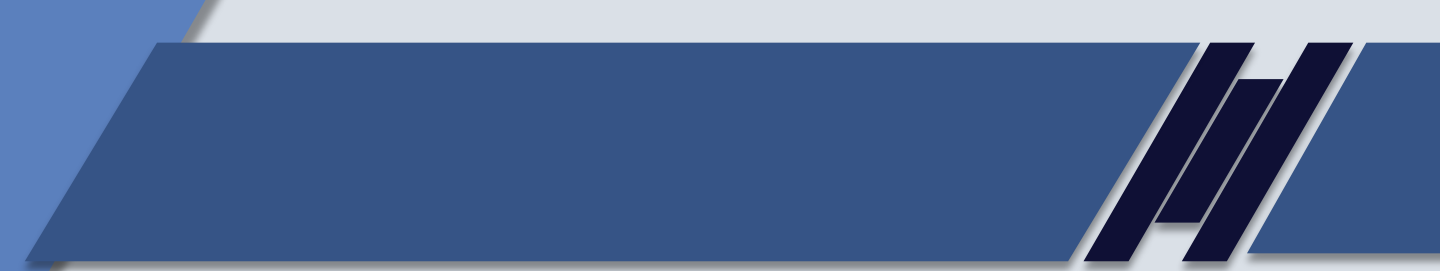
ตัวความจะต้องดำเนินการบังคับคดีโดยขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี แก่ทรัพย์สินของผู้ถูกฟ้องคดี หรือจะแจ้งให้พนักงานอัยการ ผู้รับมอบอำนาจ ให้ดำเนินคดีปกครองแทน ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีให้ก็ได้ และเมื่อศาล ออกหมายบังคับคดีแล้ว ตัวความจะต้องดำเนินการนำเจ้าพนักงานบังคับคดี ของ ศาลทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ถูกฟ้องคดีออกขายทอดตลาด เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่ตัวความตามคำพิพากษาต่อไป

หากเป็นกรณีตัวความฟ้องคดีและศาลพิพากษายกฟ้องไม่มีเหตุที่ต้อง ดำเนินการชั้นบังคับคดีแต่อย่างใด

กรณีแตกต่าง

เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ตัวความชนะคดีโดยพิพากษา ยกฟ้องไม่มีเหตุที่ต้องดำเนินการชั้นบังคับคดี

แต่หากศาลปกครองมีคำพิพากษา หรือคำสั่งให้ตัวความแพ้คดี ตัวความ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ถูกต้องครบถ้วนในกรณี ที่ ต้องมีการบังคับคดี ตัวความอาจขอให้สำนักงานการบังคับคดี สำนักงานอัยการสูงสุด ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีได้ด้วย โดยตัวความต้องส่งสำเนาหมายบังคับคดี และเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานการบังคับคดี สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อขอให้ดำเนินการบังคับคดี เมื่อสำนักงานการบังคับคดี สั่งรับดำเนินการ บังคับคดีแล้ว จะแจ้งตัวความเพื่อยืนยันที่จะให้มีการบังคับคดี และดำเนินการ ตรวจสอบสถานะและทรัพย์สินของลูกหนี้ เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลของลูกหนี้ สถานภาพของลูกหนี้และครอบครัว และอื่นๆ ที่จำเป็นส่งให้สำนักงานการบังคับคดี จากนั้นสำนักงานการบังคับคดีจะดำเนินการตรวจสอบ สถานะและทรัพย์สินของ ลูกหนี้ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีหากพบว่า

สามารถที่จะบังคับคดีนำเงินมาชำระหนี้ได้จะแจ้งตัวความดำเนินการยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนในการบังคับคดีต่อไป ในการบังคับคดีพนักงานอัยการ หรือเจ้าหน้าที่บังคับคดีของสำนักงานอัยการสูงสุด จะให้ความช่วยเหลือ ปรีกษาหรือแนะนำแก่ตัวความเพื่อให้การบังคับคดีเป็นไปโดยรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการได้รับเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ในการบังคับคดีหากต้องมีการดำเนินคดีปกครอง สำนักงานการบังคับคดีสำนักงานอัยการสูงสุด จะเป็นผู้ดำเนินการให้ด้วย

บรรณานุกรม

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒.(๒๕๔๒, ๑๐ ตุลาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๙๔ ก. และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ.๒๕๔๒.(๒๕๔๒, ๒๖ ตุลาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๑๐๔ ก. และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.๒๕๔๕.(๒๕๔๕, ๒๙ เมษายน).ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๙
ตอนที่ ๓๙ ก

ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓.(๒๕๔๓,
๑๗ พฤศจิกายน).ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๗/ตอนที่ ๑๐๘ ก/หน้า ๓๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ศาลปกครองสูงสุด. คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๐๓/๒๕๕๗.(๒๕๕๗, ๔ พฤศจิกายน)

สำนักงานคดีปกครอง สำนักงานอัยการสูงสุด.(๒๕๕๖) คู่มือแนวปฏิบัติการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ
ดำเนินคดีปกครอง.สงวนลิขสิทธิ์ สำนักงานคดีปกครอง สำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.(๒๕๕๔). หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร. ๐๕๐๓/ว.๑๓๙
ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การกำหนดหลักการ และปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับการ
ดำเนินคดีในศาลปกครอง กรณีคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี
ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีถูกฟ้องในคดีปกครอง .กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.(๒๕๕๙). หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนมาก ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๘๔
ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙และมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการยุติข้อพิพาท ระหว่างส่วนราชการ
หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ผู้จัดทำ

นายณัฐพงษ์ ณ พัทลุง

นายธงชัย ลิ้มสงวน

นายอัศรศักดิ์ นิลวงศ์

นายวีรวัฒน์ เสมอใจ

นายเติมพล ทองสุทธิ

นางสาวกัญญามาศ สวัสดิ์

นางสาวอมรรัตน์ พิพัฒจิตตระกูล

นายกิตติศักดิ์ พลอาษา

นิติกรชำนาญการพิเศษ

รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกลุ่มนิติการ
ที่ปรึกษา

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นิติกรชำนาญการ

นิติกร

นิติกร

นิติกร

นิติกร

การติดต่อ

กลุ่มนิติการ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่อยู่ : ๑๘๐/๓ ถนนพระรามที่ ๖ แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๒๗๑ ๖๐๐๐ ต่อ ๖๑๕๘

โทรสาร : ๐ ๒๒๙๘ ๖๖๐๑

E-mail : saraban0619@dwr.mail.go.th

